

Rácz Péter

Európai Unió ismerefek

Bevezetés: Miért jött létre az Európai Unió?

A „Közös Európa” ötlete már több száz évvel ezelőtt is megjelent egyes gondolkodók fejében, mégis csak a második világháború után indult el az integrációs folyamat Európában. Ennek oka, hogy a II. világháború vége romokban és megosztottan találta Európát. Történelmi esélyt használtak ki a nyugat-európai országok, mikor feledve a viszályt leültek a tárgyalóasztalhoz, és pár konkrét együttműködés, javaslat mentén tervezni kezdték a kontinens békés jövőjét.

Stabil elképzelésük szerint a béke fenntartása csak úgy oldható meg, hogy gazdaságaikat összekapcsolják. Egyfajta kölcsönös függőség és munkamegosztás kialakítása volt a cél, hogy elkerülhetőek legyenek a különutas politizálások, valamint az esetleges újabb próbálkozások az egyeduralomra. Nyilvánvalóvá vált a segélyakciók révén, hogy a nemzetközi rend, s benne az Egyesült Államok (lásd Marshall-segély) is egy integrált és békés Európát kíván. Ezen kívül, a nyugat-európai országok aggódoó figyelemmel tekintettek az akkor már egyre inkább kibontakozó kelet-európai kommunista blokk felé.

Nem szabad elfelejteni, hogy az európai összefogás komoly politikai tartalommal bír, ámde a legfontosabb kapocs mégis a gazdasági együttműködés. Hosszú utat kellett a nyugat-európai országoknak bejárni, együttműködésüket türelmesen és óvatosan kellett elmélyíteniük ahhoz, hogy vezető szerepet tölthessenek be a világgazdaságban. Az Európára jellemző szociális gondoskodás magas költségei, a magas munkabérek rontják az európai áruk versenyképességét. Ezt ellensúlyozandó a

megoldás az üzemi méretek növelése, a sorozatgyártás és a specializáció lehetett, ami alapján minden ország más termék gyártását vállalja. Viszont így tágabb felvevő piacra volt szükség, amelynek méretben nagyobbak kell lennie, mint bármelyik európai ország területe. A kutatási költségek nagysága szintén elgondolkodásra kényszeríthette az országokat, ugyanis jó pár iparág hatalmas mennyiségű kutatási pénzt igényel, amit az egyes államok önállóan képtelenek lettek volna megfizetni. Ugyanakkor az integráció lehetősége adott volt a földrajzi közelség miatt, így a határok megszüntetésével a vállalatok egy sokkal nagyobb piacra jutottak a nemzeti piacok mellett.

Mi az integráció, és milyen fokozatai vannak?

Az integrációnak különböző fokozatai, amelyeket nyomon követhetünk az EU fejlődésén, sőt, elsőszámú tankönyvi példának tekinthetünk, hiszen soha, semmilyen államok közötti együttműködés nem ért el magasabb szintre, mint a jelenlegi Európai Unió. Az úgynevezett **szabadkereskedelmi övezetből** (amikor a tagországok között nincs vám, de minden tagország fenntartja saját vámjait a nem tagországokkal szemben) alig tíz év alatt jutottak el a nyugat-európaiak a **vámunióhoz**, amikor is a tagországok között nincsenek vámok, továbbá közös vámrendszerük, vámtarifájuk van a nem tagországokkal szemben is. Európában a vámunió kialakítása gyors és egyszerű volt, előnyeit pedig kézzelfoghatóan lehetett érzékelni, de a tőke- és munkaerő szabad áramlása előtti akadályok szívósabbnak bizonyultak. A következő fokozat így az, ami képes biztosítani a termelés és szolgáltatás szabad áramlását: a termelési tényezők is szabadon áramolnak; szabad munkaerő és tőkeáramlás van. Ez például annyit jelent, hogy a tagországok állampolgárai

ott vásárolnak földet, ahol csak akarnak. Az **egységes belső piac** 1992. évi létrehozása végül igazán nagy vívmány volt. Ekkortól beszélünk valóban egységes európai piacról, hiszen sem fizikai, sem elméleti akadályok nincsenek többé, és például már közös szabványrendszert alkalmaznak a tagállamok.

Mindezzel még korán sincs vége a lehetőségeknek. Már napjainkban is valóság az EU-ban az úgynevezett **valutaunió**, amikor is a tagországokban bevezetik az egységes valutát. Ez ugyebár a mindannyiunk által jól ismert euró pénznem bevezetését jelentette, ami nem csak egységes érméket, de egy egységes pénzügyi rendszert is megkövetel, amelyben a tagállamok egyeztetik a gazdaságpolitikáikat. Az EU tehát jelenleg „Gazdasági és Monetáris Unió”-ként is működik. Hogyan lehet tovább lépni? **Elméletben** létezik még az úgynevezett **politikai unió** is, ahol a közös gazdaságpolitika mellett közös a honvédelem, a külpolitika. Ekkor a tagországok tulajdonképpen szövetségi országokká válnak, valahogy olyan rendszerbe kerülnek, mint az Amerikai Egyesült Államokban a szövetségi államok.

Megkezdődött a politikai unióra való felkészülés?

Amennyiben egy Európai Egyesült Államok létrejöttét képzeljük el, akkor a válasz valószínűleg: nem. Ám kérdéses, hogy például egy közös európai haderő létrejötte mit jelent, mit jelent Mr. Európa, aki már napjainkban is kvázi európai külügyminiszterként járja a világot?

A politikai unióhoz való út egyik lehetősége lett volna az „Európai Alkotmányos Szerződés”, amit azonban eredeti formájában elutasítottak több európai országban. A szerződés elkészülte pedig sokéves munka eredménye volt. Az EU jövője szempont-

jából minden fontos téma megvitatására egy úgynevezett Konventet hívtak össze. A döntés-előkészítési, de nem döntéshozatali jogkörrel felruházott Konvent létszáma megközelítette egy kis ország parlamentjéét, feladata az EU jövőjével kapcsolatos kérdésekre adható válaszok megfogalmazása és a tagállamok elé terjesztése volt.

Konvent után kormányközi... aláírás... ratifikáció... francia-holland bukta...

Függetlenül az Alkotmányos szerződés kudarcától és attól, hogy milyen szerephez juthat a jövőjében, érdemes megvizsgálni az alapötletet és a leglényegesebb vívmányait. A történelemben már az első alkotmányokban is helyet kapott az alapvető emberi jogok felsorolása. Az alkotmány, mint egy állam legfontosabb alaptörvényeinek gyűjteménye, arra hivatott, hogy lefedesse a legfontosabb alapelveket, amelyek szerint az adott társadalom élni fog. Az európai alkotmányról tudni lehetett, hogy a 2000-ben elfogadott „Alapvető jogok európai chartája” nevű dokumentum belekerül majd. Ez a Charta hat fő pontban foglalja össze azokat az alapvető értékeket, amelyek az alkotmány elfogadása esetén kötelező érvényűek lehetnek volna minden uniós intézmény és polgár számára, de amelyeket napjainkban is minden európai ország elfogad.

Az első fejezet az **emberi méltóság** kérdését járja körül. Leszögezi, hogy mindenkinek joga van az élethez, és ennek kapcsán megtiltja a halálos ítéletek bírósági meghozatalát és a kivégzés gyakorlatát. Ezzel összefüggésben az EU-ban tilos a kínzás, az embertelen bánásmód a hatóságok részéről, de például nem teszi majd lehetővé az emberi klónozást sem.

A második fejezet a **szabadságjogokat** veszi számba. Ennél a pontnál sokunk számára szinte magától értődő jogokat sorol fel a dokumentum, mégis fontos belegondolni, hogy ezek a feltételek sok más országban nem adatnak meg az embereknek. Ilyen a magánélethez, a családalapításhoz való jog, a lelkiismereti és vallásza-

badság vagy a gyülekezési szabadság. A Charta védi a személyi adatokat: a hatóságok, illetve más személyek nem rendelkezhetnek személyes adatainkkal, a dokumentum biztosítja a tanulási-elhelyezkedési szabadságot: ott tanulhatunk és azt, amit akarunk, ott dolgozunk majd, ahol akarunk.

A harmadik fejezet az **egyenlőség** elveit taglalja. Minden uniós állampolgár, férfi vagy nő, muszlim vagy keresztény, jobb- vagy baloldali politikai beállítottságú, zsidó vagy afrikai származású, francia vagy magyar ajkú, bármilyen nemzeti kisebbséghez tartozó, egyenlő jogokkal és kötelességekkel bír majd. Az EU-ban mind a munkahelyeken, mind a kulturális életben egyenlő feltételek, egyenlő lehetőségek állnak majd az emberek előtt – és a szellemi vagy testi fogyatékosok is a társadalom megbecsült tagjai lesznek.

A negyedik fejezet gyűjtőszava a **szolidaritás**. A munkásoknak, alkalmazottnak jogukban áll érdekeiket képviselni, szakszervezeti védelmet élvezni, illetve – törvényesen – akár sztrájkolni is. A munkakörülmények és munkaidők méltányosak, emberiek lesznek. Minden uniós állampolgár élvezheti a társadalombiztosítás és az egészségügyi ellátás szolgáltatásait.

Az ötödik fejezetben az **állampolgári jogokról** van szó. Minden polgár szavazati joggal bír, és maga is indulhat képviselőként a választásokon. Az EU területén abban az országban telepedhetünk le, amelyikben jónak találjuk, és valamennyi uniós dokumentumhoz hozzájuthatunk az általunk kért nyelven.

A hatodik, egyben utolsó fejezetben az **igazságszolgáltatás** kapcsán a Charta arról rendelkezik, hogy a pártatlan bírászkodáshoz, a védelemhez és az esetleges bűncselekmény elkövetésekor az arányos és nem túlzó büntetésre mindenkinek joga lesz.

Átvezetés az értékrendekről az intézményi működésre

A nyugati democráciákban az államhatalom három nagy ágra oszlik: a törvényhozásra (parlament), a végrehajtásra (elnök és a kormány), valamint az igazságszolgáltatásra (bírók). A három szervezet egymástól külön működik és egymás munkáját felügyeli. A parlament jelentőségét az adja, hogy tagjai (a képviselők) közvetlenül az őket megválasztó embereknek felelnek tetteikért, a másik kettő ág csak a parlamentnek.

Európai Parlament: az Unió demokratikus és mégsem elég népszerű intézménye

Az Európai Parlament az egyetlen európai testület, amelynek tagjait az emberek – hasonlóan saját nemzeti parlamentjeikhez – közvetlenül választják meg, érdekes módon azonban nem népszerűbb intézmény bármelyik más európai szervezetnél. Mivel a „nép” küldöttei vannak jelen, elvileg a parlament tükrözi a leginkább, mit is gondolnak a közemberek az EU egyes lépéseiről. Ahogy a magyar törvények az Országgyűlésben, az EU jogszabályai is – legalábbis egy jelentős részük – annak parlamentjében születnek.

A parlament kifejezés minden bizonnyal a „parler” francia szóból származik, amelynek jelentése „beszélni”. Az első, ilyen néven nevezett gyűlések a középkorban az uralkodó tanácskozó testületeiként szolgáltak, ahol a tanácsosok fontos dolgokról „beszélgettek”. Ha az ember bekapcsolja a televíziót és belenéz a parlamenti közvetítésekbe, ma is hangosan vitatkozó, érvelő képviselőket lát, s ha a stílus néha mellbevágó is, a testület nagyon fontos intézménye a demokráciának, az emberek „követi” döntenek a társadalom életét jövőben meghatározó törvényekről, intézkedésekről.

Az Európai Parlament különleges testület: egyrészt az egyetlen nemzetközi szervezet, amelyet szavazópolgárok választanak és nem politikusok, „fontos emberek” jelölnek ki, másrészt pedig egy olyan gyűlés, amelyben több nemzet küldöttei foglalnak helyet úgy, hogy viszonylag fontos dolgokról tárgyalnak (napjainkban ugyanis lépten-nyomon találkozhatunk nemzet-

közi gyűlésekkel és intézményekkel, ám egy részük inkább csak ismerkedés egymással, semmint komoly munka helyszíne).

Érdekes, hogy az egységes Európa létrehozói kezdetben nem terveztek nagy közös parlamentet létrehozni, nem szerették volna ugyanis, ha a gyűléssel járó „macerák” (viták, egyeztetések) tovább lassították volna az amúgy is nehézkes döntéshozatalt a tagországok között. 1952–1962-ig Közgyűlés néven találkozhatunk a szervezettel, és 1970-ig csupán tanácsadással foglalkozott. Ezt követően a már Európai Parlamentnek (EP) nevezett testület szép lassan erősödött, például beleszóllhatott abba a lényeges kérdésbe, hogy milyen költségvetést fogad el a közösség. 1979-ben valósult meg az, hogy az Unió polgárai közvetlenül választhattak képviselőket a parlamentbe. A választás már akkor sem volt és azóta sem egyszerű kérdés, hiszen a tagállamok mind saját szabályokkal rendelkeznek a választás lebonyolítására (van ahol több napon át szavaznak, van ahol csütörtökön, van ahol vasárnap stb.). A lényeg: minden ötödik évben EP-választásokat rendeznek, amelyen az egyes országok nemzeti pártjai indulnak, azok képviselőjelöltjei megválasztásuk esetén már az EP tagjai lesznek.

Az Európai Parlament a franciaországi Strasbourg városában tart plenáris ülést, bizottságai az Unió székhelyén, Brüsszelben dolgoznak. A parlamentnek vannak elnökei, alelnökei, üléseinek előkészítésében bizottságok vesznek részt, tehát nagyon hasonló elven működik, mint a nemzeti parlamentek. A parlament minden hónapban egy hetet ülésezéssel tölt, amelyeken a viták, szavazások, vagyis a döntések zajlanak. Az ülések anyagainak előzetes megvitatását,

szakmai előkészítését az egyes bizottságok végzik, amelyet az ülésen egyik képviselőjük ismeret a többi képviselővel.

Az Európai Parlament az 1987 óta létrejött uniós szerződések alapján egyre erősebb EU-intézménnyé növi ki magát: bár a nemzeti parlamentekkel ellentétben az EP nem bír önálló törvényhozó erővel, mégis egyre inkább nélkülözhetetlen szervvé válik az Unió döntéshozatalában, egyre több olyan kérdés van, amely eldöntéséhez a beleegyezése szükséges. Látni kell, hogy az Európai Unióban az intézmények között nagy tülekedés folyik a hatáskörökért, vagyis azért, hogy milyen kérdésben dönthetnek. Az Európai Parlament beleszólhat az Unió költségvetésébe (vagyis, hogy mire mennyit költ az EU), adott esetben még el is utasíthatja azt. Az uniós jogszabályok megalkotásában is részt vesz, de ebben együtt kell működnie a kormányok képviselőiből álló Miniszteri Tanáccsal. Harmadik fontos terület, ahol az EP hatalmat gyakorol, az EU „kormányának”, az Európai Bizottságnak az ellenőrzése – a Bizottság kijelölése az ő dolga, és ha a „kormány” rosszul végzi a munkáját, az európai parlamenti képviselők 2/3-ának szavazatával a Bizottság leváltható.

A parlamenti vitákban a nemzeti országgyűlésekhez hasonlóan politikai pártok mérik össze

erejüket, azonban érdekes módon a pártok nem országonként, hanem politikai irányatonként állnak fel. A jelenleg legnagyobb csoportosulás az Európai Néppárt, amely az európai konzervatív pártok különböző nemzetiségű tagjait tömöríti. Ebbe a frakcióba tartozik hazánkból a Fidesz – Magyar Polgári Szövetség és a Magyar Demokrata Fórum (MDF). Másik frakció az Európai Szocialisták Pártja, amelynek tagjai a Magyar Szocialista Párt (MSZP) küldöttei. A Liberális Demokrata és Reformpárthoz tartoznak a liberális pártok, így a magyar Szabad Demokraták Szövetsége (SZDSZ) is. Rajtuk kívül persze több tömörülés is megtalálható az EP-ben, például zöldek, eurószkeptikusok.

Európai parlamenti képviselőnek lenni nagy felelősség, hiszen politikai csoportja érdekein túl saját hazájának érdekeit is képviselnie kell az illetőnek. Szakmai hozzáértés és nyelvtudás is szükséges, és természetesen a munkával az ott-hontól való 5 évi távollét jár együtt (na persze viszonylag sokat lehet hazautazni). A képviselők megítélése változó, sokak szerint legtöbbszörük karrier-politikus, mások éppen arra mutatnak rá, hogy a nemzeti politikában bukott politikusok menekülnek az EP-be. Fizetésük mindenestre általában jóval nagyobb, mint otthoni képviselő-társaiké.

A Bizottság: az Európai Unió nem létező „kormányá”

Az embereknek néha elégük van a politikából, és ezt nemcsak a népszerű István, a király rockoperából tudhatjuk, hanem elég kimenni az utcára, és máris fülünkbe jut egy-egy politikus vagy párt szidalmazása. Az is megfigyelhető, hogy az emberek többsége nem a parlamentet szidja ilyenkor, hanem a kormányt. Ennek legjobb magyarázata az, hogy a döntéshozatalban kétségkívül a kormány hatásköre a leglátványosabb. Az Európai Bizottság felállása és jogkörei nem hasonlítanak egy nemzeti kormányéhoz, ám működésében és fontosságában megfigyelhető bizonyos párhuzam. Szóval, az európaiak is inkább szidhatják a Bizottságot, mint a Parlamentet. Ezt különben meg is teszik, ha mással nem, már azzal is, hogy az EU kormányának becézik. Az EU-t ellenzők és az EU-ról kevesebbet tudók sem véletlenül mutogatnak mindig Brüsszel felé („Brüsszel parancsol”, „Brüsszel olyan, mint Moszkva”, a „brüsszeli vízfej”), hiszen Brüsszel a Bizottság központja.

Az Európai Bizottság független intézmény, amelynek fő feladata a közösségi érdekek képviselése. Felmerülhet a kérdés, hogy a közösségi érdekeket miért nem a

Parlament képviseli? Míg a Parlamentben az egyes képviselők saját vagy hazájuk, régiójuk véleményét képviselik, addig a Bizottságban senki nem képviseli a saját országát. A közösségi érdek, így mint egységes egész, mint az *EU érdeke* jelenik meg. A Bizottságnak előkészítési szerepköre van törvényekről, politikákról, programokról. Vagyis innen indulnak ki a tervek, hogy aztán a Tanács és a Parlament bölín-tása után megint a Bizottság feleljen azok végrehajtásáért. Ily módon az Európai Unió egész működése szorosan összefügg a Bizottság létevel.

A Bizottságnak kettős jelentése van. Egyrészt jelenti azt a *20 fős testületet*, amelynek tagjai felosztják egymás között a közösségi politikákat, és állampolgársá-guktól függetlenül kötelesek elősegíteni területüket az EU érdekében. Másrészt je-lenti a 20 fős testületet *kiszolgáló intézményt*, amelyet nagyon gyakran kritikával illetnek túlzott bürokratizmus miatt. Minden politikai területhez tartozik egy-egy főigazgatóság, ahol több százan is dolgoznak. A pozíciók kinevezési rendje is rend-kívül szabályozott. A tisztségviselőket, hivatalnokokat, fordítókat, adminisztrátoro-kat az egyes országok népességszáma szerint választják ki, többnyire szigorú és ne-héz felvételi eljárás során.

A Bizottság minden lépésével felelőséggel és adott esetben beszámolóssal tartozik a Parlamentnek. Minden törvényjavaslatában az összeurópai érdeket kell szem előtt tar-tania. Az sem mellékes ugyanakkor, hogy olyan javaslatokkal kell előállni a testület-nek, amelyeket érdemes vagy szükséges EU szinten szabályozni. Azokban az esetek-ben, amikor a nemzeti szabályozás elegendő, a Bizottságnak háttérbe kell szorulnia.

A Bizottság az *Európai Bírósággal* együtt őrködik az európai jogszabályok be-tartásán. A versenyjogi biztos például folyamatosan rettegésben tartja a nagyobb vállalatokat. Az is gyakori, hogy egy ország elmarasztaló levelet kap a Bizottság-tól, amiért megsérti a közösségi jogot. Ilyenkor az adott országnak rövid határidőn belül magyarázatot kell adni a „félrelépésért”. Ha nem sikerül rendezni az ügyet, ak-or a Bizottság „feljeleníti” a tagországot a Bíróságnál.

6

Demokratikus deficit

Mi nekünk, állampolgároknak a lényeg?

Mostanra bizonyára már felmerült bennünk a kérdés, hogy mire jó ez az egész? Miért költünk mindannyian euró milliárdokat az intézményekre, mire jó az Unió azon túl, hogy alapvető állampolgári jogainkat garantálja, és hogy fenntartja a békét Európában?

A válasz: ezer gyakorlati előny miatt is.

Az Európai Unióban bárhol vállalhatunk munkát, bárhol vásárolhatunk lakást, bárhol megvehetjük új kanapénkat, bárhol nyithatunk kávéházat – az EU-ról szóló népszavazás idején hallhattuk a szlogeneket, amelyek nagy vonalakban természetesen igazak, csakhogy a lényeg mindig a részletekben rejlik. Az egységes Európa létrehozásának nagy célja éppen az volt, hogy egy nagy, közös piaccá váljon, ahol nem kellenek útlevelek, ahol nem kell vámot fizetni egymásnak, vagyis ahol *az áruk, a személyek, a tőke és a szolgáltatások korlátozások nélkül mozoghatnak*. Az alábbiakban ezeket a területeket vizsgáljuk meg.

Az egységesülés fő akadálya az volt, hogy az egyes országok különböző törvények-kel szabályozták e területeket, és leginkább olyan jogszabályaik voltak, amelyek ter-

mészetesen saját érdekeiket védték a többi államéival szemben. Ahhoz, hogy egyenlő, de mégis mindenki számára elfogadható feltételek alakuljanak ki, minden tagállamnak fel kellett adnia az áruk, a személyek, a tőke és a szolgáltatások beáramlását korlátozó szabályait, és nyitottá kellett válnia. A lebontott korlátok helyére az EU új joganyagot helyezett, amely már egységesen szabályozta a kérdéses viszonyokat. Ez a folyamat persze nem ment gyorsan, egészen pontosan már közel négy évtizede szakadatlanul tart, és a bennünket is érintő uniós bővítésekkel sem ér még véget.

Az áruk szabad mozgása

Az Európai Unió piaca úgy működik, mint egy nemzeti piac. Egy rendszer, belső elválasztó falak nélkül. Az árukat, bármilyen tagállamból is érkezzenek, ugyanolyan feltételek mellett árusítják a spanyol vagy az osztrák piacon; egyik országban sem vetnek ki rájuk nagyobb adót, mint az adott állam saját áruira. Maradva a példaként: a magyar sertéshúst Madridban ugyanakkora adó fogja terheli, mint a spanyol húst, Bécsben pedig akkora, mint az osztrák húst. (A magyar húsipari vállalkozó pedig eldöntheti, hova érdemesebb szállítani.) A más tagországból származó árukra csak bizonyos esetekben lehet kivetni magasabb adót: ha az import közérdekét sért, vagy ha például a beszállított állatok tenyésztése, az élelmiszerek termesztése nem felelt meg egészében az egészségügyi elvárásoknak. Ezen a ponton válik jobban érthetővé, miért kéri az EU többek között tőlünk is (vagy a most csatlakozott Romániától), hogy fejlesszük az állategészségügyi ellenőrzéseket, az élelmiszerbiztonságot. Nemcsak az egészségünkről van szó, hanem a kereskedelmünk érdekéről is!

Az uniós tagállamok között
nincs vámfizetés, a kívülről
érkező árukra
azonban

egységesen meghatározott vámot vetnek ki, bárhol is lépjen be az EU területére, Szicíliában vagy az észak-francia partoknál. Egy tunéziai kereskedőnek a szicíliai vámhivatalnál befizetett vám után már szabad útja van bármelyik uniós tagállam piacára újabb befizetések nélkül.

A személyek szabad mozgása

Az unió egyik legfontosabb szerződésében, a „Maastrichti szerződés”-ben az áll, hogy minden uniós állampolgár alapvető joga az EU területén a mozgásszabadság. Nem mindegy azonban, hogy milyen céllal teszi ezt a büszke polgár. Ugyanis más szabályok vonatkoznak a más országokba utazókra, más szabályok a külföldön munkát vállalókra és egy kicsit mások a külföldön céget alapítókra.

Az uniós szabályok kimondják, hogy minden más tagállamból jövő munkavállalónak ugyanolyan jogai vannak, mint a helyi dolgozóknak. Ez nagyon fontos elv, mivel ez teszi lehetővé, hogy például egy magyar bányász spanyolországi bányákban is munkát kapjon, s ráadásul nem alacsonyabb fizetésért, hanem ugyanannyiért,

mint egy helyi munkás. A munkaadó is jól jár, mert külföldről esetleg képzettebb emberekre tesz szert ugyanannyi bérért. A külföldi munkavállalás fogas kérdése a társadalombiztosítási járulékok ügye, vagyis, hogy egy több országot megjárt és nyugdíjba vonuló bányásznak melyik ország nyugdíjbiztosítójától érkezik majd pihenő éveiben a nyugdíja. A válasz, amelyen az uniós szakemberek napjainkban is dolgoznak: mind-egyiktől, az adott munka és az adott TB-rendszer kifizetései alapján.

Vannak olyan foglalkozásúak, akik nem alkalmazotti munkakörben próbálnának szerencsét egy másik tagállamban (orvosok, kereskedők, kézművesek...), számukra a letelepedéssel lehetőség nyílik a vállalkozások alapítására. Az egyedüli akadály a diplomájuk, képesítésük adott országban történő elfogadása lehet, de ez sem jelent már manapság megoldhatatlan problémát: a tagállamok a legtöbb területen már kidolgozták a diplomák honosítását. A cégalapításnak, fenntartásnak is lehetnek akadályai: ha valaki mérgező anyagokból szeretne olcsón vegyi termékeket előállítani vagy pénzmosására működtet „alibicéget” egy másik országban, akkor ezentúl se a nemzeti diszkriminációra gyanakodjon, amikor a helyi hatóságok fellépnek ellene.

Általános szabály, hogy bármely uniós állampolgár három hónapig engedély nélkül utazhat az uniós területén. Ennél hosszabb tartózkodásnál (tanulás, munkavállalás, letelepedési szándék) már tartózkodási engedélyre van szükség – ennek megszerzése sem nehéz, ha az illető képes elfogadható indokot és jövedelmet felmutatni a hatóságoknak.

A tőke szabad mozgása

Valamennyi közül talán ez a legegységesebb: mi értelme lenne szabadon letelepednem, szabadon munkahelyet választanom, ha az abból fakadó vagyonomat nem vihetném magammal egy újabb költözködéskor? A tőke szabad mozgásának elvét 1990-ben fogadták el, azóta a gazdasági unióhoz nem is lehet csatlakoznia olyan ál-

lamnak, amely ezt a feltételt nem fogadja el. Érthető azonban, hogy e területen is megmaradtak bizonyos esetekre a korlátozások: az adott állam nem tárhatja szét a kezét, ha egy más tagállamból érkező vállalkozó adót csal vagy pénzmosásban vesz részt. Ilyenkor a jogtalanul szerzett tőkét bizony a helyi hatóságok megállíthatják a határon, a banki átutalásnál.

Jelenleg is komoly változásokon megy át a tőke szabad áramlásának ügye. Ilyen például a banki szolgáltatások egységesítésének kérdése. A pénzügyi szolgáltatások jelentős része, köztük a lakossági banki szolgáltatások piacai az EU-ban távol vannak az egységes piactól elvárt jellemzőktől. Egyes tagállamokban aggályokat kelt a bankok tartósan magas jövedelmezősége, a nagyfokú piaci koncentráció, valamint a piacra való belépést egyértelműen akadályozó tényezők együttes jelenléte.

A Bizottság ezért terjesztette elő javaslatát az egységes fizetési térség létrehozására. Ennek célja az, hogy a határokon átnyúló – hitelkártyás, betéti kártyás, elektronikus banki utalásos, közvetlen terheléses vagy más módon történő – fizetési műveletek ugyanolyan könnyűek, olcsók és biztonságosak legyenek, mint a tagállamokon belüli „nemzeti” fizetési műveletek. A szolgáltatók így talán majd képesek lesznek egymással versenyezni és szolgáltatásaikat EU-szerte kínálni. A Bizottság által javasolt irányelv biztosítaná a fizetési piacokhoz való tisztességes és nyílt hozzáférést, valamint növelné és egységesítené a fogyasztóvédelmet. A hatékonyabb és versenyképes fizetési piac révén az európai polgárok kevesebbet is fizetnek a banki alapszolgáltatásokért.

A szolgáltatások szabad mozgása

Végül essék szó a szolgáltatásokról is, amely terület bizonyos értelemben megfoghatatlan. Mi számít szolgáltatásnak az uniós téma szempontjából? Az a tevékenység, amelyet valamilyen anyagi ellenszolgáltatás ellenében végez egy olyan ember vagy cég, aki/amely időszakosan egy másik tagállamban adja el termékét. Vannak szolgáltatások (például a mobiltelefonos cégeké, bankoké), amelyek korlátozás nélkül versenyeznek egymással, a helyi szolgáltatókkal azonos helyzetben vannak. Vannak azonban

olyan területek, például a villamosenergia- és a gázszolgáltatás, ahol az állam védeni akarja a lakosokat, és nem hagyja (egyelőre) a piac teljes felszabadítását.

Nemcsak a szolgáltatás nyújtóját nem lehet akadályoztatni, de annak igénybevevőjét sem: nem lehet megtiltani egy holland vesebetegnek, hogy egy híres német magánkórházba menjen kezeltetni magát. Az Unió szakemberei ezen a területen még sok orvosolni valót látnak, új uniós jogszabályokkal próbálják feloldani a szolgáltatások szabad áramlását akadályozó jogi problémákat, amely a tagállamokat is rendkívül módon megosztja.

Európass és a Képesítési Keretrendszer (EKKR)

Mint láttuk, a személyek szabad mozgásának lehetősége adottság Európán belül, de a gyakorlati megvalósulása már nehezebb ügy, hiszen munkát kell találni egy idegen nyelvű országban, vagy felvételiznünk kell egy eltérő oktatási rendszerben.

Hogyan tudom munkavállalóként bizonyítani képességeimet? Hogyan tudok külföldi egyetemre és szakmai képzésre jelentkezni?

Az Európass gyakorlatilag egy tanulmányi-szakmai önéletrajz vagy inkább igazolványcsomag. Használata nem kötelező, papíralapú és internetes változatban is létezik. <http://www.europass.hu> Lényege, hogy egy „csomagba” fogja össze valamennyi oktatási-képzési eredményünket, nyelvvizsgánkat és munkatapasztalatainkat – az európai szabványnak megfelelő önéletrajzot, a nyelvi képesítéseket rögzítő nyelvportfoliót, az elvégzett tanulmányokat regisztráló MobiliPasst –, elvileg megkönnyítve például a saját államunkon kívüli munkavállalást.

Ez a dokumentumgyűjtemény azonban nem teszi lehetővé a képzettségek szintjének összehasonlítását, így nem oldja meg az oktatási és szakképesítések legnagyobb problémáját, nevezetesen azt, hogy ezeket a dokumentumokat (nyolc szakma kivételével) nem ismerik el automatikusan egy másik államban. Egy középiskolai, egyetemi diploma másik tagállambeli honosítása gyakran iszonyatos bürokratikussal jár, rengeteg ideig tart és nem is olcsó.

Az egész életen át tartó tanulás keretében jön létre az úgynevezett Európai Képesítési Keretrendszer (EKKR). Az EKKR a képesítések leírásának közös nyelve, amely segíti a tagállamokat, a munkaadókat és a polgárokat, hogy összehasonlíthassák az EU különféle oktatási és képzési rendszereiben megszerezhető okleveleket. Az EKKR-re azért van szükség, mert az emberek túlságosan gyakran szembesülnek akadályokkal képzettségük elismertetése ügyében egy másik tagállamban – akár munkakeresés közben, akár tanulmányaik folytatásának tervezésekor. Egy francia munkaadót például elriaszthat egy magyar alkalmazott felvételétől, ha nem érti, milyen szintű képesítésnek felel meg a jelölt által bemutatott iskolai bizonyítvány.

Az Európai Képesítési Keretrendszer központi eleme az a nyolc referenciaszint, amely azt írja le, amit a tanuló tud, megért és képes megtenni. Egyszóval a tanuló tanulási eredményeit fejezi ki tekintet nélkül arra a rendszerre, amelyben az adott képesítést megszerezték. Az EKKR referenciaszintjei így eltolják a hangsúlyt a hagyományos megközelítésről, amely a tanulás formai elemeit részesítette előnyben, a tanulási eredmények értékelése irányába. Az EKKR felöleli a köz- és felnőttoktatást, a szakoktatást és -képzést, valamint a felsőoktatást. A nyolc szint a képesítések teljes skálájára kiterjed a kötelező oktatás végén megszerzettekől egészen a felsőfokú és szakmai oktatás és képzés legfelső szintjén kiadottakig.

Az EKKR nem fogja helyettesíteni az Európásst, hanem sokkal inkább kiegészíti azt. Az Európásst a Bizottság ígérete szerint olyan irányban fejlesztik majd tovább, hogy az EKKR rendszerét is figyelembe vegye. Az Európásst diplomamelléklete ezen túl például be fogja sorolni, hogy az illető által elvégzett egyetem vagy főiskola milyen EKKR-szintnek felel meg.

Némán Bábelbe?

Mondani sem kell, hogy az EU-ban minden ország a saját nyelvét használja a hétköznapokban. Mivel azonban az integráció éppen arról szól, hogy közeledünk egymáshoz, ezért a nyelvhasználat fontos kérdéssé fejlődött több szempontból is. Egy uniós polgárnak ugyan nem kötelező, de nem árt, ha tud valamely jelentősebb világnyelven társalogni. Mostani összeállításunkban megvizsgáljuk a magyarok nyelvtudását az európaiakhoz viszonyítva. Arról is szólnunk, hogy az EU politikai életében mit jelent a 10 új tagország nyelvének hivatalossá válása.

Sajnos a magyar fiatalok a leginkább hátrányos helyzetűek nyelvi szempontból Európában. Egy friss felmérés szerint a 15 éven felüliek körében hazánkban beszélnek a legkevesebben idegen nyelvet. A felmérés során nyolcadikos diákoknak mondatokat kellett lefordítani, mint például a „kérek egy pohár vizet” vagy „egy csoporttal vagyok itt, de eltévedtem”. Még kimondani is rossz, de minden harmadik diák szomjan halna, ha ezen múlna az élete.

„Nyelvtudás nélkül nem mész semmire az Európai Unióban” – talán nem egyszer fejedhez vágta már ezt a mondatot az osztályfőnököd vagy a nyelvtanáród. Nos, ez egyszer biztos: igazuk van. Az EU-ban ugyan valamennyi tagország nyelve hivatalos nyelv, ám a gyakorlatban az

egyenlő nyelvek között is vannak egyenlőbbek, amelyeket munkanyelvekként jelölnek meg. Az angol és a francia a legfontosabb, néha a német és a spanyol is jól jöhet azért. (Talán nem meglepő, hogy még ezek között is az angol viszi el a pálmát). Az ifjú EU-polgároknak különösen nem árt, ha beszélnek ezek közül egyet-kettőt. Ez segítheti az utazásukat, a tanulásokat és a munkavállalásukat.

A diákevek egyik rossz emléke a nyelvtanulás, hiszen az idegennyelv-oktatás gyakran alacsony színvonalú, és a nyelvvizsga közeledő időpontja álmatlan éjszakákat okozhat addig, amíg nagy nehezen sikerül túllenni rajta. Elmondható, hogy az EU nem szabályozza egységesen a nyelvvizsgákat, tehát nem létezik hivatalos 12 sárga csillagos bizonyítvány. Sőt, még a tagországok között is csak egy-néhány szabályozza állami szinten a nyelvvizsgázást. Attól tehát nem kell tartani, hogy elvárnak majd tőlünk valamiféle „európai nyelvvizsga-papírt”.

Az érem másik oldala viszont az, hogy az európai gyakorlatban a felhasználók, vagyis a felsőoktatási intézmények és a munkáltatók határozzák meg, hogy milyen bizonyítványokat fogadnak el. Az is előfordul, hogy semmilyen papírra nincs szükség, ugyanis inkább a tényleges nyelvtudást próbálják felmérni saját rendszereik alapján. Persze első körben szükség lehet papírok beküldésére is (például külföldi egyetemre

való jelentkezéskor), szóval ilyenkor nem árt, ha van valamilyen dokumentum. Sajnos valószínűsíthető, hogy ennek a követelménynek a magyar állami nyelvvizsga nem felel majd meg, hanem inkább egy nemzetközi szinten elismert vizsgapapír lehet a befutó (például cambridge-i vagy Goethe intézeti). Ezeknek pedig se szeri, se száma, tehát, aki sok helyre jelentkezik, annak előbb-utóbb sokféle papírra lesz majd szüksége.

Éppen a zűrzavar elkerülése miatt az Európai Unió felkérte a tagországokat, hogy az Európa Tanács (ET) ajánlásait alkalmazva vizsgálják meg, hogyan lehet a különféle országokban, különféle vizsgaközpontokban letett nyelvvizsgákat összehangba hozni. (Az **Európa Tanács** egy regionális nemzetközi szervezet, amelynek székhelye Strasbourg. Jelenleg 47 tagja van, de nyitva áll bármely olyan európai állam előtt, amely elfogad-

ja a jogállamiság intézményét és garantálja állampolgárai számára az alapvető szabadság és emberi jogokat. A Tanács egyik legfontosabb eredménye az Emberi Jogok Európai Egyezményének 1950-es elfogadása volt. Ennek keretében állították fel az Emberi Jogok Európai Bíróságát, amely az emberi jogok legfőbb európai bírói fóruma. Az Európa Tanács laza, kormányközi együttműködés keretében jött létre, és – szemben az Európai Tanáccsal és az Európai Unió Tanácsával – **nem az Európai Unió intézménye.**)

Az ET hatfokozatú vizsgarendszert ajánl különben. A feladat tehát magyar részről nem más, mint az eddigi három fokozatot (alap, középső, felső) átváriálni 6 fokozatosra, amitől máris európaibb lenne a magyar rendszer is. A lényeg úgyis az, hogy tudj és beszélj a nyelvet, és ne csak papírod legyen róla.

E-government az EU-ban

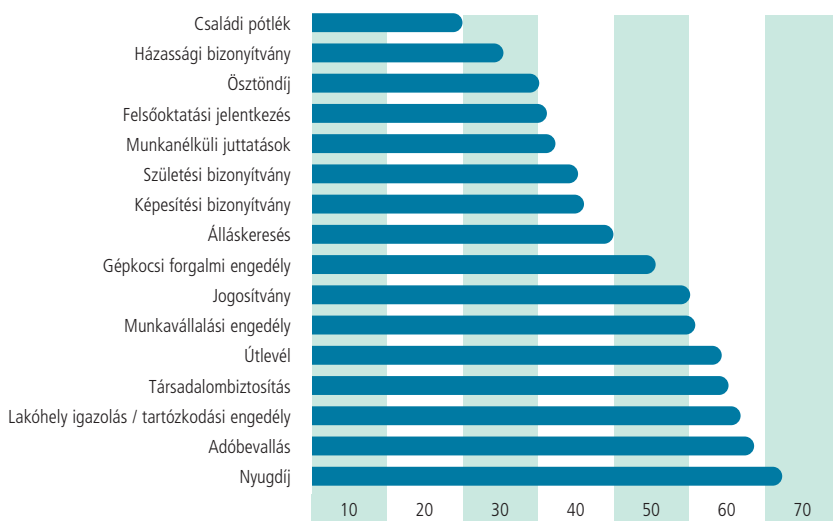
Az elektronikus kormányzati rendszerek létrehozása és fejlesztése világszerte lehetőséget jelent a közigazgatás modernizációjára. Csökkenthetőek a közigazgatás költségei, gyorsabbá és kényelmesebbé válhatnak az ügyintézők, hatékonyabb lehet az állampolgárok és vállalkozások kommunikációja az állami intézményekkel. Az európai integráció szempontjából még további előnyök mutatkoznak: a modern közigazgatási szolgáltatások közötti átjárhatóság nagy részben hozzájárulhat Európa versenyképességének a növeléséhez.

Fontos leszögezni, hogy a tagállamok nem rendelkeznek egységes közigazgatási rendszerrel. A gyakran történelmi hagyományok alapján működő közigazgatási be rendezkedések harmonizálása azonban elkerülhetetlen folyamat az EU alapelvei miatt, a közös politikák célkitűzései pedig sok tekintetben megkívánják a tagállamoktól a közel hasonló megoldásokat és eredményeket. Ennek ellenére az unió területén mozgó állampolgárok, az egységes piacon működő vállalkozások napjainkban is adminisztratív akadályok tömegével találkozhatnak ügyintézéseik során. Egy vállalkozás beindításakor például eltérő feltételeknek kell megfelelni az egyes tagállamokban.

Közös uniós célkitűzésként fogalmazódott meg tehát, hogy a tagállamok azonos elektronikus kormányzati szolgáltatásokat nyújtsanak, ezek mindegyike hasonló elven működjön, és ideális esetben Európa-szerte használhatóak legyenek egy másik tagországból is. Az EU a lisszaboni célkitűzésekhez hasonlóan 2010-et jelölte meg céldátumként az e-kormányzati rendszerek harmonizálására és bővítésére. Ekkorra a tervek szerint évente több százmilliárd eurót lehet majd megtakarítani a szolgáltatások által, miközben általános értelemben véve is javul az államigazgatás és az ügyintézés színvonala.

Az Európai Bizottság 2005-ben végzett közvélemény-kutatása arról tanúskodik, hogy az európai állampolgárok szerint az e-közigazgatás elterjedéséhez az ügyintézési lehetőségek népszerűsítésére lenne szükség, és arra, hogy a szolgáltatásokat eleve úgy alakítsák ki, hogy azok mindenki számára elérhetőek és használhatóak legyenek. Az úgynevezett Páneurópai e-kormányzati szolgáltatások (PEGS – PanEuropean e-Governments) az Európai Unió szempontjából leginkább kiaknázható szolgáltatásokat foglalja magában, tehát azokat, amelyek például az uniós állampolgárok egyik államból a másikba való költözésekor jelentkeznek. Szintén felmérték, hogy mik a prioritásai azoknak a vállalkozásoknak, amelyek ténylegesen az egységes piacra léptek termékeikkel és szolgáltatásukkal. A hasznosság szerinti sorba állításakor az alábbi tényezőket vizsgálták: kereslet, hasznosság (idő és költségmegtakarítás), a szükséges erőfeszítés mértéke, amellyel a kormány által megvalósíthatóvá válik a szolgáltatás, technikai megvalósíthatóság.

E-government-alkalmazások fontossága az állampolgárok szemében (% fontosnak tartja)

Forrás: BruxInfo Európai Elemző Iroda e-Gov tanulmánya – 2006. december

A Törpe és az Óriás

Napjaink térképein közel kétszáz önálló államot van módunkban megszámlálni. Ezek ezrenyi szállal kötődnek egymáshoz. A világgazdaság globalizálódása gyökeresen megváltoztatta a nemzetállamok gazdasági berendezkedését, sőt a külpolitikák újraértelmezését is szükségessé tette. A specializáció és a munkamegosztás kölcsönös függőséget eredményezett. A globális világgazdaság fontos szereplői a transznacionális (multinacionális) vállalatok, amelyek keretében a nemzetközi együttműködésből nyerhető előnyök kihasználásának új lehetőségei nyíltak meg a közvetlen külföldi tőkebefektetéseken, a közös vállalkozásokon, az alvállalkozói kapcsolatokon és a koncessziókon keresztül.

A világgazdaságot alkotó nemzetgazdasági rendszereknek több nagy centruma van: az Amerikai Egyesült Államok, Japán, Kína, Oroszország és közöttük az Európai Unió. Ezek tartják kezükben a termelés és a nemzetközi kereskedelem túlnyomó részét. Jelentős hatáskörrel rendelkeznek, így körülöttük rendeződnek a közepesen fejlett vagy elmaradott országok is.

Az Európai Unió közös kül- és biztonságpolitikájáról azért érdekes beszélni, mert több „nagy ember” híressé vált mondata is hozzá kapcsolódik. Henry Kissinger volt amerikai külügyminiszter gunyoros kérdése feledhetetlen az európaiaknak: „Kit kell felhívnia, ha Európával akar beszélni?”. A magyarázathoz nem kell más, mint megérteni a közös politika sanyarú sorsát.

A külpolitika és a külgazdasági politika igen sok területen érintkezik. Erre jó példa a rendszerváltó országokkal, köztük hazánkkal létrehozott „Európai megállapodások” még az 1990-es évek elején, ami egyben jelentett politikai közeledést hazánk felé, ugyanakkor a gazdasági együttműködés alapköveit is lerakta. És ha már a bővítésnél járunk, arról sem szabad elfeledkeznünk, hogy minden egyes új bővítés növelte a közösséget érintő külügyi kérdések számát. Tegyük fel ugyanis, hogy Spanyolország nem EU-tag. Ebben az esetben az EU-nak köze nem lett volna ahhoz a történelemhez, amikor Spanyolország és Marokkó egy főcipályányi szigetecske (csak kőből) miatt majdnem háborút indított egymás ellen. De mivel Spanyolország EU-tag, azért innentől kezdve az EU-ra is tartozott a sziget-ügy békés rendezése.

A közös kül- és biztonságpolitika létrehozását két szempont vezérelte. Először is 90-es évek elején végbement geopolitikai földindulás: a kommunista rendszerek s ezzel együtt az úgynevezett bipoláris (kétpólusú: kelet–nyugat) rendszer felbomlása, Németország újraegyesítése, a Szovjetunió felbomlása mind-mind új kérdéseket vetett fel. Az Európa közepén magukra maradt rendszerváltó országoknak is nyújtani kellett valami biztonságot az átmeneti időszakban. Másodsor, az Európai Unió közben felpörgött gazdaságilag, közös pénzzel rendelkezik már, és a világ vezető gazdasági hatalma. Kérdésként merült fel, hogy miként lehet egy gazdaságilag erős térség viszonylag gyenge külpolitikailag. Hogy egy újabb nevezetes elszólást idézzünk, emlékezzünk meg Jacques Delors toposzá vált véleményéről, amely az Unióról, mint „gazdasági óriásról és politikai törpéről” beszélt.

A 27 tagú EU a világ legnagyobb kereskedője

Magyarország egy olyan politikai-gazdasági közösség tagja, amely a világ legnagyobb gazdasági, kereskedelmi és befektetői tényezője. A világkereskedelem mintegy egyötödét az EU bonyolítja le, aktív befektető a világ minden táján, és a fejlődő országok számára is az Unió adja valamennyi nagy állam(szövetség) közül a legtöbb segílyt. A közös vámunióval védett európai közösség a külső államokkal közös kereskedelempolitikát folytat, amelyet a tagállamok nevében leginkább az Európai Bizottság irányít.

A közös kereskedelempolitika alapja az, hogy az Unió közös vámhatárral rendelkezik, ezért területére bármelyik határmenti tagállamba lépjen is be a külföldi kereskedő, ugyanazt a vámot kell kifizetnie. A másik fontos elv, hogy az Unió kereskedelmi megállapodásait nem külön kötik meg a tagsországok egy harmadik állammal,

hanem közösen – az Európai Bizottság által és az Európai Tanács jóváhagyásával. Ugyanígy a Bizottság irányításával közösen határoznak az uniós gazdasági-kereskedelmi irányvonalakról, tervekről. Például a Bizottság lép fel akkor is, ha egy külföldi árút az uniós piacon az ottani árnál olcsóbban kezdik árusítani, vagy ha olyan mértékű támogatás van egy külföldi árun, amely megsérti az Unió vámszabályait.

A közös pénz, az euró

Magyarországon még nem használjuk, tőlünk nyugatra viszont már szinte csak euróval fizetnek. Immáron 5 éve, hogy a közös európai pénz, az euró elindult hódító útjára, létrejöttével kifejezvéen Európa egységét. 2002. január. 1-jén az Európai Unió tizenegy országában jelentek meg az új, fényes pénzermék és ropogós papírbankók, hogy aztán pár hónapos átmeneti idő után véglegesen meghódíthassák Európa pénztárcáit. Habár fél évtized nem hosszú idő, főleg nem a gazdaságban, mégis ma már mi sem természetesebb annál, hogy mindenhol, mindenért euróval kell fizetni az uniós országok többségében. Sőt, a sikeren felbuzdulva most már az eddig kimaradó országok is játszanak a belépés gondolatával. Némelyik kimaradó országban (például Svédország) újból és újból előjön az euró-övezethez való csatlakozás terve. A 2004- és 2007-ben csatlakozott országok pedig a belépésük alkalmával vállalták, hogy amint a gazdaságuk megengedi, belépnek az eurózónába.

Az euró igazi szimbólumává vált az európai együttműködésnek. Hidakat emelt a résztvevő országok közé, ablakot nyitott egy közös Európa képeire. Nem véletlenül jelennek meg éppen ezek a szimbólumok a papírpénzekben. Az összefogás ténye vitathatatlan, de azért az érmének van egy másik oldala is. Nem mindenki örült a nemzeti pénzek eltűnésének, mert vélekedések szerint ezzel a brüsszeli európai uniós vezetés egy újabb szeletke „saját” történelmet és döntéshozást vett ki a tagállamok kezéből. Éppen ezért – kiengesztelésül – minden eurós ország maga alkothatta meg az érmék egyik oldalának képét. Így még egy jó kis játék is elindult: lehet gyűjteni az érméket.

Hogy mikortól kerülhetnek be a gyűjteményekbe a magyar euró-érmék?

Ennek egyik alapfeltétele az, hogy Magyarország megfeleljen bizonyos követelményeknek, amelyek biztosítják egy ország megfelelő gazdasági és pénzügyi teljesítését.

Mert azért az eurót sem azért találták ki, mert „jól mutat majd” a közös pénz, hanem nagyon komoly gazdasági okai vannak létrejöttének. Az elkövetkező években még sokat fogjuk hallani az alábbi fogalmakat az euró bevezetése kapcsán: maastrichti kritériumok, konvergencia, államháztartás.

Az euróval fizető országok csoportját tekintjük egy olyan klubnak, ahova csak akkor kerülhetünk be, ha kölcsönösen betartunk bizonyos szabályokat, csak úgy, ahogy tesszük azt a magánéletben, a baráti társaságunkban. A játékszabályok elfogadása és betartása teszi lehetővé a kölcsönös bizalmat egymás gazdasága iránt, és azt a biztonságot, hogy egy ország rossz teljesítménye nem nyomja rá a bélyegét az euró összteljesítményére. Ha a baráti társaság példájánál maradunk, akkor gondoljunk csak bele, hogy milyen következtetéseket vagyunk hajlamosak levonni egy 10 fős társaságról már akkor, ha csak egyikük nem megfelelő módon viselkedik.

A feltételek között szerepel például, hogy az árak emelkedése (infláció) nem lehet túl magas (itt a legjobbhoz viszonyítanak), a kamatok sem lehetnek túl magasak, a belépés előtt a nemzeti valutának stabilnak kell lennie (nem le-

het egyik nap 200 forint 1 euró, másnap pedig már 400 Ft), az államadósság nem haladhatja meg a GDP 60%-át, a költségvetés hiánya (amennyivel többet költ az állam, mint a bevételei) sem haladhatja meg a GDP 3%-át.

Felmerül a kérdés, hogy érdemes-e teljesíteni ezeket a feltételeket? Egyrésztől a klubba való belépésnek kétségkívül vannak előnyei. Megszűnik az árfolyam-ingadozás miatti folyamatos aggodás, ami leginkább a kereskedőnek lenne jó, hiszen nem kell azon aggodniuk, hogy egy termék euróban kifejezett értéke melyik nap hány forintért szerezhető be. És akkor azt még nem is számoltuk, hogy az átváltás banki költsége milyen veszteséget okoz a magyar kereskedőnek vagy szolgáltatóknak. Az árfolyam stabilitása kihat a teljes gazdaságra, így az átlagos kamatláb is csökken, ami több beruházást tesz lehetővé (jobban lehet hitelt felvenni). A beruházások növekedése pedig együtt jár a gazdasági fellendüléssel, ami végső soron már az ál-

lampolgároknak is jó lehet, hiszen növekedhetnek például a bérek.

Másrészt Magyarország esetén nem mutatkozik könnyű feladatnak a kritériumok teljesítése, így könnyen előfordulhat, hogy az utolsók között csatlakozunk az eurózónához. Habár az előnyök egyértelműek, azt senki nem akarhatja, hogy a feltételek teljesítését bármi áron érje el az ország, például tovább nőjön az államadósság, vagy a költségvetési hiány csökkentése érdekében minden állami tevékenységet megszüntessünk (rendőrség, egészségügy, nyugdíjak). Az elmúlt évek belpolitikája megmutatta, hogy mennyire kényes kérdéssről van szó, amikor azt feszegetjük, hogy miként lehetne a gazdaságot a kívánatos pályára terelni (az adók növelésével vagy csökkentésével például?). Az euró bevezetésének szüksége még éveken át meghatározza majd a magyar gazdaság irányvonalait, ám nem egyedüli tényezőként, hiszen megannyi más feladata is lesz mindig az aktuális kormánynak.

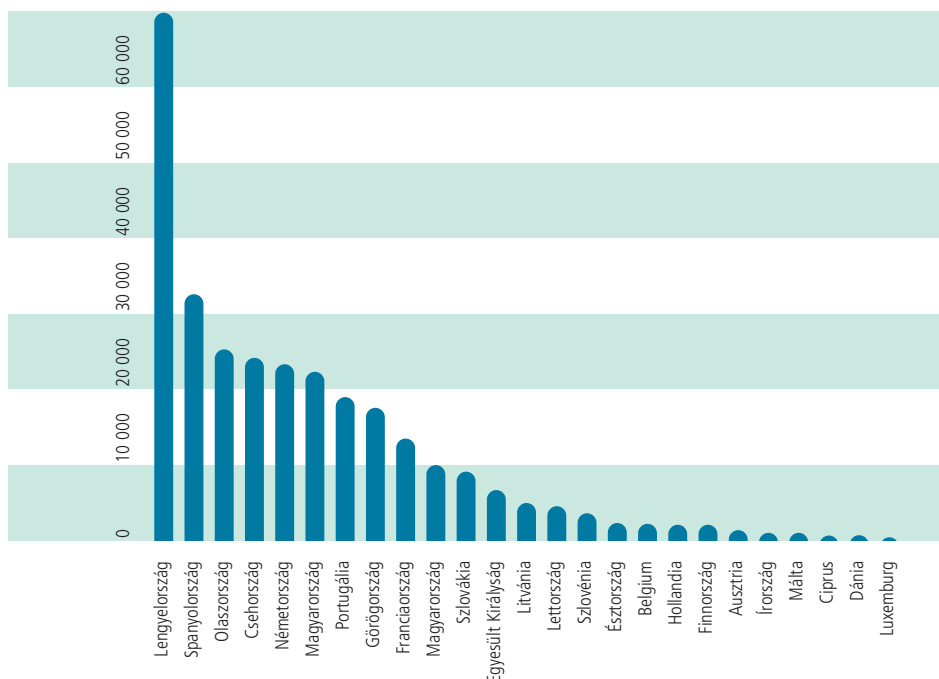
Magyarország, mint kohéziós nagyhatalom

Folyamatosan csökkennek, de még mindig jelentősek a különbségek az Európai Unió egyes régiói között a gazdaságot és az állampolgárok életszínvonalát tekintve. A magyar régiók még mindig az EU fejletlen térségei közé tartoznak, ráadásul az utóbbi években nőttek is közöttük a jövedelmi különbségek. A különbségek felszámolásában segíthet, hogy Magyarország 2007–2013 között 25,3 milliárd euró felzárkóztatási támogatást hívhat le az EU strukturális és a kohéziós alapjaiból (ez forintban közel 8000 milliárd, így minden magyar állampolgárra körülbelül 800 ezer forint fejlesztési pénz jut a következő hétéves ciklusban. Hazánk ezzel, Bulgáriával és Romániával is számolva a 27-tagú Európai Unióban a felzárkóztatási források hatodik legnagyobb kedvezményezettje lesz ebben az időszakban, maga mögé utasítva olyan a múltban kiemelten támogatott államokat, mint Portugália és Görögország.

Ezt a rengeteg pénzt azonban nem arra költhetjük, amire csak akarjuk. A megfelelő felhasználás érdekében a Bizottság nemzeti fejlesztési terveket kér be minden országtól. Az úgynevezett Új Magyarország Fejlesztési Tervről már megállapodás született a magyar kormány és a Bizottság között. Brüsszel a terv prioritásairól, a források éves elosztásáról és az operatív programok listájáról is dönt.

2007–2013 között rendelkezésre álló források a strukturális és kohéziós alapokból (millió euró)

6

Felzárkóztatási források

Az operatív programok biztosítják a különböző területek fejlesztésének ellenőrzését, mégpedig oly módon, hogy pályázatokat írnak ki, és vélhetően a legéletképebb és leginkább szükséges fejlesztéseket választják ki. Éppen az életképesség miatt a legtöbb esetben önerőre is szükség van, amelyet a magyar állam ad hozzá az uniós forrásokhoz, vagy adott esetben a pályázati kiírás alapján a pályázónak kell biztosítania. Azt tudni lehet már most, hogy a foglalkoztatás bővítése és a tartós növekedés feltételeinek megteremtése érdekében több kiemelt területen indítanak el összehangolt állami és uniós fejlesztéseket: a közlekedésben, a társadalom megújulása érdekében, a környezet és az energia területén, a területfejlesztésben és az államreform feladataival összefüggésben.

Nagy feladatok állnak még Magyarországon előtt!

Kiegészítés

(* Lásd 27. oldal)

Központi információforrások, mindent az EU-ról:

http://europa.eu/index_hu.htm
<http://www.magyarorszag.hu/eu>
<http://eu.lap.hu>
<http://www.euvonal.hu>

